

ÚVODNÍK

Vážení a milí, o rok starší čtenáři Poutníka,

máme leden, tak trošku bilancujme uplynulý rok jedničky. Ačkoli celosvětově byl bolestný a problematický, nám na brněnské obci přinesl roční dobré zkušenosti s prací ve vlastních prostorách. Už tedy rok máme svůj domov – naše brněnské unitářské ústředí na Staňkové 18a. Pořádali jsme zde již celou řadu shromáždění, meditací, jógových cvičení a seminářů a také tu vydáváme Poutníka.

Ráda bych poděkovala všem našim členům a příznivcům za pomoc a sympatie, ať již formou práce, rady, finančních příspěvků nebo zájmu o časopis. Všem těmto nejmenovaným přátelům, byla by jich totiž celá řada, srdečně a upřímně děkujeme.

Vzhledem k tomu, že na duchovní cestě, tedy na putování životem by člověk – a zvláště unitář – měl být nejen rok od roku starší, ale také moudřejší, tolerantnější a láskyplnější. Budeme se o to společně snažit také za pomoci našich programů, jejichž přehled je jako obvykle na zadní straně Poutníka. V roce 2002 začínáme pátkem 4. ledna – novoroční Via lucis – „cesta světla“ s hudebním překvapením, jako obvykle od 17 hodin. Rovněž meditace, jóga a středeční semináře zůstávají jako v uplynulém období. Budeme se společně snažit o stále nový obsah a moudrý smysl.

Všechno nejlepší v roce 2002, hodně lásky, fantazie a dobrých nápadů přeje:

rev. Jarmila Plotěná

Ing. dr. Otakar Mikeš, DrSc.:

EINSTEINŮV ODKAZ TŘETÍMU MILENIU

*Dostali jsme celý text promluvy bratra doktora Mikeše, kterou připravil pro 11. festival esoteriky v Bratislavě, konaný 23. září 2001. Ze šesti statí týkajících se profesora Alberta Einsteina jsme vybrali stat' **Einsteinův vztah k náboženství** a dále **Einsteinův duchovní odkaz**, se kterými chceme seznámit naše čtenáře.*

EINSTEINŮV VZTAH K NÁBOŽENSTVÍ

Einstein – na počátku své vědecké dráhy – k náboženství neinklinoval, nacházel oblibu v tzv. filozofickém pozitivismu a měl názory spíše materialistické. Jeho vztah k náboženství se jeví jako produkt jeho pozdějšího duševního a duchovního vývoje. Snad to bylo právě široké rozvinutí jeho teorie relativity, které mu umožnilo se v duchovně-filozofickém přístupu posunout hlouběji k prapodstatě všeho, za empiricky poznatelné jsoucno. Chtěl bych dokonce tvrdit, že vžívání se do hlubin důsledků teorie relativity – s jejími postuláty, někdy se přičítícími tzv. zdravému rozumu – na něho mohlo působit jako nějaký zenbuddhistický kóan a vyvolat v něm duchovní zření, jakousi obdobu zenového satori. Opusťme však různé hypotézy o Einsteinově duchovním vývoji a nechme mluvit jeho samotného formou citátů z jeho různých projevů a statí.

V r. 1930, tj. ve věku 51 let, napsal: „Tím nejkrásnějším, co kdy můžeme zažít, je tajemno. Je to ten nejkrásnější pocit, který je vždy na počátku jakéhokoli umění či vědy... Prožitek tajemna – i když spojeného s bázní – zrodil náboženství. Vědomí, že existuje něco, do čeho nepronikneme, rozumnost svrchovaně hluboká a krása svrchovaně zářivá, která se našemu rozumu ukazuje pouze ve svých nejprimitivnějších podobách, a poznání, že tohle víme a že to cítíme, z toho povstává skutečná religiozita; v tomto smyslu a pouze v něm patřím k lidem hluboce nábožným. Mně stačí mystérium věčnosti života a vědomí nebo tušení, že veškeré bytí má stavbu až zázračnou, a která se projevuje v Přírodě (s velkým P).“

Chceme-li jednat o Einsteinově náboženství, měli bychom především začít jeho vztahem k hlavnímu náboženskému pojmu, tj. k Bohu. Na otázku o existenci Boha odpověděl lakonicky: „Podíváte-li se na tuto otázku přísně vědecky, zjistíte že neexistuje žádný hmatatelný důkaz boží existence, ovšem zároveň musíte objektivně konstatovat, že neexistuje žádný důkaz jeho neexistence.“ Einstein se vícekrát distancoval od starého náboženského pojmu „osobní Bůh“. Tuto představu tvrdě odmítal, např. na americkém sympoziu „O vědě, filozofii a náboženství“ ve věku 62 let prohlásil: „Pojem osobního boha je hlavním zdrojem současných konfliktů mezi náboženstvím a vědou.“ Tento zastaralý pojem nahradil svou moderní „kosmickou religiozitou“. Koncem roku 1930 v článku „Náboženství a věda“ porovnal ideály starých náboženství, odvozených od pojmu „osobní Bůh“, s moderní kosmickou religiozitou neosobního božství. Píše o tom: „Zdá se mi, že nejdůležitější funkcí jak umění, tak vědy, je probouzet pocit této religiozity v každém, kdo je sto jej vnímat, a udržovat jej při životě... Tvrdím, že vesmírná religiozita je nejsilnější a nejušlechtlejší vzpruhou jakéhokoli vědeckého bádání.“

Pro Einsteina byla vesmírná religiozita formou jeho náboženské víry. Píše: „Jak hluboká víra v rozumnost uspořádání vesmíru a jaká touha po tom, aby porozuměli bytí i jen tomu nejmenšímu odlesku rozumu, vyjevujícím se v podobě tohoto světa, nejspíše žila v mysli Keplerově i Newtonově, takže mnohaletým osamělým úsilím dokázali rozšifrovat, jak funguje nebeská mechanika... Jen ten, kdo zasvětil svůj život podobným cílům, je schopen si představit, čím byli takoví lidé prodchnuti, co jim dodávalo sílu, aby navzdory nesčetným neúspěchům se nezpronevěřili svému cíli. Takovou silou nás

obdařuje právě kosmická religiozita. Stěží se najde vědecký duch, čerpající z hloubi poznání, kterému nebyla vlastní jakási svébytná religiozita... Ta spočívá v uchváceném úžasu nad souladností přírodních zákonů, v nichž se projevuje rozum tak svrchovaný, že všechna smysluplnost lidského uvažování a pořádatelého ducha je proti tomu zhola nicotným odleskem... Beze vší pochyby je takovýto pocit velice blízký tomu, kterým byli prodchnuti všichni nábožensky tvořiví duchové v nejrůznějších dobách.“

Nedomnívejme se však, že Einsteinova zbožnost znamená jen jakési nábožensko-emocionální uchvácení nad velikostí vesmíru a přesností zákonitostí v něm. Je u něho jasně patrný vliv logiky a rozumu. V odstavěčce „O vědecké pravdě“ napsal: „Toto hluboce citově zakotvené přesvědčení o převaze rozumu, jak se vyjadřuje ve smyslově uchopitelném světě, leží v základě mého pojetí Boha; lze je tedy – chceme-li užít obvyklého výraziva – označit za „panteistické“. Dále píše: „O náboženských tradicích mohu uvažovat jen ve smyslu historickém a psychologickém; jiný vztah k nim nemám.“

Jeho názory nám zajímavě tlumočí knížka „Vědomí pokory“, která vyšla v Liberci v r. 1992. Obsahem knížky je fiktivní rozhovor s Einsteinem, který na základě jeho spisů sestavili zodpovědní redaktori M. Mihulová a M. Svoboda. Z této knížky budu často citovat. Nyní uvedu pouze odstavec, vyjadřující údiv nad tím, jak Einstein – jakožto vědec – hovoří bez zábran o Bohu. Cituji: „Musím přiznat že pro mnohé lidi bylo zarážející, s jakou samozřejmostí vy, jako vědec, hovoříte o Bohu. Lidé mají někdy představu, že věda a náboženství se navzájem vylučují.“ „Stěží najdete hlouběji bádajícího člověka, kterému není vlastní zvláštní druh zbožnosti. Není to však zbožnost naivních lidí, kteří doufají v péči Boha a obávají se trestu, podobně jako to pociťují děti ke svému otci. Vědec nebo badatel je prodchnut kauzalitou všeho dění. Jeho nábožnost se projevuje v nadšeném údivu nad harmonií přírodních zákonů, ve kterých se zračí vysoce nadřazený rozum... Tento pocit se stává vůdčím motivem jeho života a pozvedá jej nad otroctví sobeckých zájmů.“

Vztah mezi náboženstvím a vědou Einstein hodnotí větou: „Zdá se mi, že věda nejen zbavuje náboženský cit jeho antropomorfního nánosu (čímž Einstein mínil osobního Boha), ale také přispívá k náboženskému zduchovnění našeho života.“ V téže stati „O vědě, filozofii a náboženství“ charakterizuje vědu jako: „... po staletí trvající úsilí uvést vnímatelné jevy tohoto světa systematickým myšlením do co možná nejzevrubnější souvislosti.“

A o náboženství se vyjadřuje takto: „Ptám-li se však sebe, co je náboženství, nenacházím odpověď tak snadno. A i když najdu odpověď, jež mne v daném okamžiku uspokojí, stejně zůstávám přesvědčen, že nikdy nebudu moci ani dost málo sjednotit všechny, kdo se touto otázkou zabývali.“ Tzv. zbožnost charakterizuje následovně: „Nejprve tedy, místo abych se ptal, co je náboženství, zeptal bych se raději co charakterizuje aspirace osoby, která u mne vyvolává pocit že je zbožná. Nábožensky osvícenou se mi jeví taková osoba, která se podle svých nejlepších schopností osvobodila z pout sobeckých tužeb a je zcela zaujata myšlenkami, pocity a aspiracemi, k nimž lne pro jejich nadosobní hodnotu. Zdá se mi, že je důležitá právě síla tohoto nadosobního pohledu a hloubka přesvědčení o jeho neodolatelném smyslu, bez ohledu na to, zda se pokouší

spojovat tento obsah s božskou Bytostí, neboť jinak by nebylo možné považovat Buddhu nebo Spinozu za zbožné osobnosti. V tomto smyslu je náboženství po věky trvajícím úsilím o jasné a úplné pochopení těchto hodnot a cílů, o stálé posilování a šíření jejich účinku.

Chápeme-li náboženství a vědu v souladu s těmito právě uvedenými definicemi, pak se zdá nemožné, aby mezi nimi byl nějaký konflikt. Neboť věda může pouze zjistit, co je, nikoliv však co by mělo být, a hodnotící úvahy všeho druhu zůstávají nevyhnutelně vně její oblasti. Naproti tomu náboženství se zabývá jen hodnocením lidského myšlení a činů. Nemůže oprávněně hovořit o faktech a vztazích mezi fakty. Podle této interpretace musíme připisat známé konflikty mezi náboženstvím a vědou v minulosti jen nepochopení situace, kterou jsme popsali... Konflikt např. vyvstává, trvá-li některé náboženské společenství na absolutní pravdivosti všech tvrzení zaznamenaných v bibli. To znamená zásah náboženství do oblasti vědy; sem patří boj církve proti Galileově nebo Darwinově nauce. Na druhé straně se představitelé vědy často pokoušejí dospět vědeckou metodou k základním soudům, týkajících se hodnot a cílů, a tak se stavějí do opozice k náboženství. Všechny konflikty pramení z osudných chyb.“

Na další konferenci „O vědě, filozofii a náboženství ve vztahu k demokratickému způsobu života“, která se konala v New Yorku, řekl: „Avšak přestože jsou oblasti náboženství a vědy od sebe jasně odlišeny, existují mezi nimi silné vzájemné vztahy a závislosti. I když náboženství je snad tím, co určuje cíl, učí se od vědy, jakými prostředky dospět k dosažení cílů, které si vytklo.“ A své stanovisko o vztahu náboženství a vědy vyjádřil touto lapidární a výstižnou větou: „Věda bez náboženství je chromá, náboženství bez vědy je slepé.“

V poselství u příležitosti oslav dne založení sdružení YMCA Einstein rozšířil vztah vědy a náboženství i o význam umění následujícími slovy, jimiž také uzavru tuto kapitolu promluvy. „Všechna náboženství, umění a vědy jsou větvemi téhož stromu. Všechny jeví snahy směřující k tomu, aby lidský život byl zušlechťován, pozvedají jej nad sféru pouhé fyzické existence a vedou člověka ke svobodě.“

Jarmila Plotěná:

OBRAZ MISTRA NAZARETSKÉHO

Obraz Mistra Nazaretského nám vyvstává blízký a lidský. Byla to osobnost odvážná, směle kárala mocné tehdejšího světa. Žádný svatoušek – osobnost výrazná a svérázná. Revoltující proti zlu, pokrytectví, dvojí morálce, kterého následovat znamená být také revolucionář. A to ne nějaký povrchní politický organizátor, nebo odborář bojující vnějšími

prostředky za vnější cíle, ale **měnítel světla**. Jediný ve své době dokázal zhasnout člověku světlo tohoto světa a rožnout mu světlo na pomíjení nezávislé. Přišel jako zloděj v noci a vzal člověka penězům, rodině, světskému životu, ačkoli dál takový člověk mohl být ve světě a hospodařit. Jenže už jinak. Za jiným cílem a s jinými úmysly.

To dělá jen velký Mistr, ten nejlepší. Kazatelé a jiní, kteří by ho chtěli následovat, mají být také takovými. Mají umět zhasnout pozlátko časného, aby zazářilo světlo věčné. To je skutečná revoluce.

Ježíš je největším umělcem, malířem a sochařem správného lidství. Ve všech evangeliích modeluje ideál člověka nového typu na zářivou radostnou bytost, účinně pomáhající, nikdy neklesající. Všimněme si **Ježíšovy galerie obrazů**:

Je neúplně dochovaná, na stěnách září jen čtyři veliká plátna evangelií. Dříve jich bylo více, ale správčové galerie v průběhu dějin vše nezachovali z osobních důvodů. Vidíme na nich portréty ubožáků: chromých, slepých od narození, chudých, hledajících, oplakávajících své nemocné a zemřelé příbuzné. Ptáme se, protože byli tak bídní našli cestu k Ježíšovu učení? Ale jiní bídní jsou na obrazech také, ale jaksí v pozadí. Jak se tedy vzájemně liší?

Společným rysem všech strádajících na Ježíšových obrazech bylo to, že se museli vzchopit. Každý jinak, v rámci svých možností i neschopností, ale první krok museli udělat sami. Např.: důvěřoval v Ježíšovo učení; oslovil Ježíše; litovala dosavadní způsob života; atd.

Existuje ještě další (méně známá) galerie Ježíšových obrazů. Bylo by ji možno nazvat „**indická galerie**“. Zde visí pouze jeden veliký obraz. Je to **obraz svědka**, bdělého znalce sebe sama a znalce lidských srdcí. Tedy někoho, kdo splnil podmínku, bez níž není člověk účinným a moudrým pomocníkem lidí. Je to obraz, který namaloval Ježíš pro ty nemnohé, nedogmatické, nic nedávající na literu a vžitě názory. Zde je Mistr Nazaretský učitelem náhlé cesty, ovšem takového typu, který se hodí pro současného člověka i člověka třetího tisíciletí.

Dr. Karel Hašpl to vyjádřil slovy: *„Ježíš je jedním z biliónů typů, jejichž život byl, je nebo bude umožněn silami a láskou boží... Je právem nazýván vzorem, ale vzorem může být jen proto, že byl člověkem. Kdyby byl nadčlověkem, nemůže nám být vzorem. Je ideálem lidství. Je v něm tolik lidského a tolik božského, že může být na další tisíciletí Světlem ve tmách. Celým svým životem naznačil cestu člověka k sobě samému, k duši, a zároveň ukázal cestu k Bohu. Kdo sleduje tyto dvě cesty s tímž úsilím jako Ježíš, poznává hlubiny vlastní duše a dojde míru a nejpevnějšího základu svého života.“*

V Evropě, v Americe a mnohých jiných zemích, kde je rozšířeno křesťanství, existuje osobnost, o níž se píše nejvíce knih, monografií, uměleckých děl, osobnost jejímž jménem se vraždilo, upalovalo, loupilo, ale i léčilo, uzdravovalo, pomáhalo, odpouštěly se křivdy a spáchaná násilí, osobnost, o níž se vedou spory na různých úrovních, osobnost, která lidi rozděljuje i spojuje, jejímž jménem k lidem přicházela nesobecká Láska, která byla světlem naděje v nejhorším pekle zoufalství, jejíž jméno se zneužívá na každém kroku a jejíž jméno šeptá umírající a člověk v bolestech, neboť nikdo z trpících nevolá

v hodině smrti ledajaké jméno, ale často vydechne s jediným jménem na rtech, se jménem **Ježíš**.

Dnes existuje ve světě 80 000 monografií na téma jeho života a přece jsou výsledky veškerého bádání malé. Jasno a jistota neexistuje.

Albert Schweitzer se na věc dívá ze stránky etické, píše: „*Výzkum života Ježíše je pro církev školou upřímnosti, jde o tak bolestný a bojovný zápas o pravdu, jaký svět ještě nikdy neviděl.*“

NOVOROČNÍ 2002

Bohumil Houser

**V odloučení od světa sedím
jen tuším, že v něm dosud jsem
necítím hlad a žízeň světa
v prázdnotě mysli končí každý sen.**

**Noc s křišťály mrazivými
píše mi na oknech rýmy
jen ticho Boží vesmírné
přátelsky do duše kyne mi.**

**Rok uplynul nám jak řeka krve
prach obětí spláchl do věčnosti
vždyť to nebyli žádní rekové
co se krmili opiáty!**

**Již první anděl zatroubil
vize apokalypsy se odhrnula
opona chrámová se roztrhla
hlubokým tichem ke mně promluvila!**

**Vidíš ty chlapče trosky pýchy
slyšíš ten nářek, strašný bol
Bůh dal nesčetným život k žití
nežádal od nich rychlý skon!**

**Můžeš-li napiš nám v tom šeru
co dobrého přinese příští rok
zákony karmy pracují v éteru
neúprosně měří každý krok!**

**Krize světa je propast bezedná
je nastrádáno moře hříchu
nemůže vyřešit žádostivost světa
ani odříkání a vzdechy mnicha!**

**Chamtivost trhu volá po Božím soudu
sedláci sami ničí rodnou hroudu
všechny však jedy, které nás zpily
předběhla nafta a její zplodiny!**

**Však nafta je i život a světa tep
nafta je bohatství a pro mnohé jed**

nafta je pohyb, práce i rychlý let
nafta je pohyb, práce i rychlý let
kdo si ji podmaní ovládne svět!

Jen se podívej na světa bídu
na moře nemocných a invalidů
pomni soustředěně „memento mortii“
pak iluze zázraků se zhroutí!

Jaká je tvoje novoroční vize?
vždyť již dnes cítíme závany krize
zvětšená bída však než je dnes
na tu se těší vždy každý běs!

Bída a hlad má hluboké kořeny
démoni vždy vystupují z hlubin
zpívají písně složené pro davy
ty pak již tančí svěže „od podlahy“!

Krize však v tomto světovém moři
kde polovina tvorů nemá dostatek
vyvolá nové násilí a zboří
poslední hrad mravní hradby Mojžíše!

Přijde pak v pravdě anděl s troubou
aby začátek boje s ďáblem odtroubil
zahájí válku mezi světadily
aby se synové světla nepodrobili!

Jarmila Plotěná:

NÁVRAT MYSLI DOMŮ

(dokončení)

Když ale jednou uvolníme sevření a pustíme se těla a mysli, splyneme se svým pravým jástvím. Výraz „splyneme“ je ovšem nepřesný, protože nás nikdy nic neoddělovalo, kromě našeho dualistického myšlení. To je šikentaza – pouhé sezení.

Na s. 107 píše autor o problému usínání: „Lidé usínají, protože se jim nedostává energie potřebné k tomu, aby neusnuli. Neustále s tím bojujeme, tím ztrácíme energii. Pokud si řekneme, že to nevadí, usneme na malou chvíli, ale v momentě jsme zase bdělí. Zrovna tak je to s únikem před bolestí.“

Jednou se autor při daršanu někoho zeptal, jak se mu vede. „Není to dobré. Jsem tak zmatený a naštvaný.“ – odpověděl ten člověk. Genpo Merzel mu řekl, aby seděl zpříma a byl zmatený a naštvaný. Po dvou minutách se ho zeptal: „Tak co cítíš teď?“ „Klid a mír“, řekl. „A co se stalo se zmatkem a vztekem?“ „Nevím, nemohu je najít“, odpověděl ten člověk.

Čemu vzdoruješ, to přetrvává. Pokud vyhledáváš mír, jsi neustále rušen.

Neboli: když mysl nečiní žádných rozdílů, pak je deset tisíc věcí tak, jak jsou, jediné podstaty.

Zatímco tento příběh z výuky zenových „metod bez metody“, je vyprávění o zapomenutí ega (alespoň na okamžik), příběh daleko starší a známější je z buddhistické Lotosové sútry a je o rozpomenutí. Je to příběh o Enjadattě. Ráno se chtěla podívat do zrcadla, ale děti zrcadlo otočily a ona neviděla svoji hlavu. Ztratila rozvahu a zdravý úsudek a jako šílená pobíhala po domě a nakonec i po městě a hledala svoji hlavu. Museli ji přivázat, nakonec se zhroutil a uvolněná konečně vyslechla, že hlavu má. Přesto ale neuvěřila, až dostala facku. „Au, moje hlava!“ Zvolala a radovala se, že hlavu vždycky

měla a nikdy ji neztratila. Situace s tzv. „návratem domů“ je obdobná. Nikdy jsme nikam neodešli, jsme stále doma, jen si to neuvědomujeme.

Autor knihy *Okno nikdy nespí* píše o zanechání sebe, smrti ega jako o konci vítězení. (s. 124)

„Úplně ve své praxi zklamat, to je to pravé. Pochopitelně však přicházíme na každé meditační setkání zvítězit. Ani nevím, kolikrát jsem si řekl: Výborně, prošel jsem. Zvládl jsem to. Právě jsem tak prohrál. Vyhrál jsem bitvu, ale prohrál válku. Pokud můžeš jednou provždy říci: Nedokázal jsem to... - pak to „máš“. Skutečně dokonale prohrát – to je vítězství. Jednou provždy zhyň na svém polštáři. Když jednou projdeš touto velkou smrtí, nemůžeš nikdy znovu zemřít. To je také smysl Apokalypsy nejen biblické, ale různých jiných apokalyps jako popisů konce vítězení kritického, něco stále srovnávajícího a žádajícího ega, které nedokáže ze sebe sama, ze svého sobectví nic než být den ode dne starší a bližší zániku.“

Škoda, že unitáři nemají více tyto spády. Skoro stále slyším kolem sebe, jak lidé hledají svůj život, tzv. „svůj život“. Uplatnění, zaměstnání, lásky, přátele, zdraví – ne a ne umřít sobě. Vůbec se tím nezabývají a přitom opakují citáty jako: „Život pod zorným úhlem věčnosti, revoluce hlav a srdcí...“ Nejraději by tu revoluci ordinovali druhým.

Allan Watts ve spise *Svrchovaná totožnost* by mi možná oponoval: „Ale zdá se, že je třeba přijmout, že Já je zajedno s nekonečnem a že náš přítomný stav vědomí je vůlí Já (tedy vůlí Boží) a proto dokonalým vyjádřením nekonečna.“ Lze tedy vůbec něco dělat pro návrat domů? Je zde na místě nějaká snaha? Ma-tsu, jeden představitel Zenu řekl: „V Tao není nic, do čeho bychom se měli „převádět disciplinou“, tedy metoda zde není nic platná, ale – samotný fakt, že někdo touží po návratu domů, i když pochopitelně neví ani co si přesně pod tímto označením představit, touží obecně po klidu, harmonii, inspiraci, nekonečnosti atd., samozřejmě ze sobeckých důvodů. Trpí, má světa po krk, je zklamán, znuděn, má nedostatek něčeho nebo naopak žije v nadbytku, touží po změně – důvodů je dosti. To vše je z „vůle Já“ – našeho věčného domova. Slovy Bernarda z Clairvaux: „Nikdo není schopen Tebe hledat, kdo Tě nejprve nenašel.“ I když se zdá, že hledající a hledaný jsou odděleni, ukazuje sama existence hledání na jejich spřízněnost. Proto pravá modlitba, dle křesťanů, je to, co v člověku působí Bůh, není to vztah, který člověk navazuje k Bohu. Je to Bůh sám, kdo se modlí. Je to Ono Tajemství života, co nás táhne k sobě, co nás chrání před sebou, co nás volá.

To je první stádium. Další stádium začíná přijímat určitý metafyzický charakter – projevuje se sklonem či schopností vzdát se ega. Známé způsoby jsou v tomto smyslu intenzivní forma koncentrace, jóga nebo křesťanská vnitřní modlitba. Tato koncentrace není udržována ani tak úsilím, jako hlubokým uvolněním.

Allan Watts říká, že pokud někdo nemůže nebo nechce provádět cvičení, je to Já, které nechce. Druhý způsob je daleko výhodnější pro lidi žijící ve světě, ačkoliv má jako první způsob svůj protějšek v historii západní spirituality, je zvlášť charakteristický pro tradici čínskou. Jde o pozorování dechu nebo proudu myšlenek, obsahů mysli, dle pokročilosti žáka. Pozoruje a není tím unášen. V čínské tradici se to nazývá wu-žin, tj. bezideovost.

Člověk se zde neztotožňuje se zážitky, myšlenkami a pod. „Dokonalý člověk užívá mysl jako zrcadla, nezmocňuje se ničeho, nic nezamítá, nepřivlastňuje si nic. Obsahy vědomí odplývají, pomíjejí, a člověk vidí jak.

Popíšeme-li celý proces trochu jinak, odpoutáme-li se od svých zážitků nebo když přijímáme vše tak jak to je, pak je to projev života žitého v okamžiku (v přítomnosti). Protože jsme si všimli, že vědomí ega je připoutáno k času, protože ve své podstatě je komplexem vzpomínek nebo činění opatření do budoucnosti. R. W. Emerson v Eseji o sebedůvěře píše: „Tyto růže pod mým oknem se neodvolávají na žádné minulé růže či nějaké lepší růže, ale jsou tím čím jsou. Jsou dokonalé v každém okamžiku své existence.“

Symbolem touhy po návratu domů nebo osvícení nebo života ve Věčnosti je v buddhismu fíkovník (Holger Kersten: Ježíš žil v Indii – s. 111). Buddha sedící pod tímto stromem dosahuje osvícení. Biblický příběh s fíkovníkem by bez této tradice (starší tradice) byl nepochopitelný a nezapadal by do kontextu Ježíšova učení. Není příběhem Mistra, který si mohl dovolit pomocí magie poručit fíkovníku, aby uschnul za účelem efektní demonstrace své výjimečnosti. Takový Ježíš nebyl. Příběh je alegorický. Připomíná závažnou duchovní skutečnost – život člověka vnitřně usychá, když není žit pro ideál, nešťastný člověk, který nezná nadosobních cílů a ideálů, nenajde prospěchu ze svých vloh. Čili ještě obyčejněji: bez nadšení nic není.

UNITÁŘSKÁ KNIHOVNA SE TĚŠÍ NA SVÉ ČTENÁŘE

Knihovna unitářské obce v Brně má pohnutou historii. Vznikala ještě v dobách nesvobody z darů členů a opisováním knih a statí, které nebyly ve veřejných knihovnách ani v knihkupectvích. Desítky na psacím stroji vytukaných, špatně čitelných kopií vytvořilo základ naší knihovničky. A přesto tyto „samizdaty“, jak se jim v totalitní mluvě říkalo, šly z ruky do ruky. Myšlenky a pojednání z takových světových duchovních osobností, jako byli Paul Brunton, Abhenananda, Flamarion, Krišnamurti, R. Steiner, Šivananda, Vivekananda, K. Weinfurter a další – i českých unitářských a jim blízkých myslitelů a kazatelů, jako N. F. Čapek, K. J. Hašpl, Jiří Elger nebo K. Makoň, Ed. Tomáš aj. – pomáhaly při hledání i objevování duchovních cest i postojů v době náboženského pronásledování.

Po listopadovém „sametu“ v r. 1989 se svazky knih naší knihovny začaly rozrůstat. Neprospělo jim však několikrát stěhování (ze Střední na Opletalovu, pak do Moravského muzea a na Dominikánskou ulici, až nakonec skončily v úschově v soukromém bytě).

V současné době zažívá knižní fond unitářské knihovny nebývalý rozmach: z původních několika desítek svazků vykazuje přírůstkový seznam v prosinci 2001 již 506 exemplářů převážně nábožensko-filozofické literatury. Kromě toho knihovna obsahuje dalších téměř 100 knih beletrie a cestopisů, také knihy cizojazyčné (hlavně německé) a součástí knihovny je i přes 100 knih Obce čs. Legionářů v Brně 2 s tematikou našich dějinných tradic boje za osvobození a vznik demokratické republiky. Tato část knihovny vznikla za přispění a ve spolupráci s br. B. Páralem.

Knihám se tak poprvé dostalo důstojného stánku – jsou uloženy a připraveny k výpůjčkám v nových skříňkách naší unitářské rezidence na Staňkově ulici 18a. díky dalším darům a odkazům od našich členů (P. Balcárek, M. Drbalová, Sládeček, Lorenz, B. Páral aj.) i dotace z pražské Unitárie (letos nám věnovala knihy v hodnotě přes 3.000,- Kč) se rozšířil výběr autorů i zkvalitnil celkový stav knih, přibylo knih nových, vázaných, a staré „samizdaty“ tvoří už jen menší část fondu knihovny. Za zmínku jistě stojí, že největší počet autorských svazků – sborníků, úvah, přednášek i meditací (celkem 22!) je v knihovně od br. rev. M. Mikoty, a že mezi autory naší knihovny je i br. dr. B. Houser s autobiograficky laděnou knihou povídek „Sny neprobuzeného“ a sestra rev. J. Plotěná svou statí ve sbírce Cesty poznání.

Dalšímu zlepšování a rozšiřování knihovny jistě napomůže i výtěžek z poplatků za půjčování knih a tisků, který činí 2,- Kč za 1 knihu a 1 týden.

A nyní se jen, budoucí naši čtenáři, pozorně zadívejte do seznamu knih a tisků naší unitářské obce v Brně a vybírejte ke čtení a přemýšlení takové, které vám přinesou duchovní posilu, útěchu, poznání i radost.

Unitářská knihovna se těší na své čtenáře.

Knihovníci Vlasta Šlachtová a Vladimír Ventruba.

PROSTŘEDKY PRO ŽIVOT

od Betsy Hill Williams, ředitelky náboženského vzdělávání z církve širšího společenství.

Každý v jednu chvíli na něco přijde a to mi pomáhá dělat těžkou práci zakládání rodičovství a rodinného života v náboženství a teologii. Následující článek, který se k nám dostal prostřednictvím našeho nejnovějšího člena rady, Denny Davidoffa (autora Kmotry), nabízí jednu z těchto příležitostí.

Rachel Maxwelllová, matka a novinářka, napsala článek po účasti na protestu proti „náčelníku Wahoo“ (clevelenský indiánský talisman) minulého léta v UUA generálním shromáždění.

Otázky slečny Maxwelllové mířily i k ní samotné, když se v dešti účastnila protestu. Byly jednoduché jako tato:

„Co dělám? Proč to dělám?“ V jejích vlastních odpovědích odhalila, co dělají náboženská svědectví rozdílná politickému protestu. Co dělá náboženské vzdělávání, rozdílné od běžného vzdělávání a co dělá náboženská komunita odlišná od jiné komunity. Objevila svoji teologii a sílu své víry přinutila pracovat dokonce proti všem formám rasismu a neuctivosti.

Slečna Maxwelllová bere tento protest jako rodičovskou rozmluvu. Chceme nejen učit děti soucitu i respektu k lidem odlišných kultur, ale chceme také ukázat našim dětem na základě čeho jednáme, chceme jim dát vhodný základ pro jejich život a upozornit je na rozdíly.

Když se přibližují různé svátky a s nimi zaběhané tradice, navrhuji zeptat se sama sebe – „Proč dělám toto?“ „Proč mě přitahují tyto tradice a rituály? Vedou mě k toleranci, chápání těch druhých a ke službě?“ Je potřeba zapojit naše duchovní k práci v rodinách, mezi přáteli! Přenést náboženství do každodenního života!

Měla jsem zajímavý a povzbuzující telefonní hovor; šlo o církevní konferenci v Clevelendu. Některé církve totiž podpořily místní Indiány v protestu proti používání jména a maskota pro baseballový tým. Nechtělo se mi zpočátku vůbec o tom uvažovat. Myslela jsem si, že mám důležitější práci. Záhy jsem však zjistila, že to nebylo správné.

Můj bratr a jeho žena žijí v Clevelendu. Zeptali se mě, zdali je vhodné pojmenovat bělošský sportovní tým jménem „Indiáni“, když za ně žádný Indián nehraje? Cítila jsem se nepříjemně. Nevěděla jsem co říci. Nebyla jsem si jistá. Pak jsem ale uviděla logo a maskota pro clevelenský tým – „náčelníka Wahoo“. Je to červená karikatura Indiána se stupidním úšklebkem, ohromnými zuby a hlavou plnou per. Malý černý Sambo vypadá úctyhodně. Je těžší porozumět proč není vhodné pojmenovat tým „Indiáni“, když nejste Indiánem. Mohu jen říci, že je to podobné, jako kdyby se nějaký izraelský tým pojmenoval „Palestinci“. To rozhodně není dobrý nápad.

Proto jsem v dešti společně s prezidentem Spojené křesťanské církve, s prezidentem Unitářské společnosti univerzalistů a pěti sty dalšími lidmi protestovala. Byla jsem naštvaná na lidi užívající válečný pokřik a prozpěvující – „Náčelník Wahoo!“ „Náčelník Wahoo!“

Proto jsem rozjímalala! Co dělám? Proč to dělám? Proč jsem zde? Co mohu říci lidem, kteří se na mne dívají skrz prsty? Mám ráda baseball! Strávila jsem mnoho šťastných chvil

v bostonském Fenway parku a jsem pyšná na zdejší „Námořníky“! Ale věřím v respektování všech lidí a snažím se odhalovat všechny podoby rasismu. Používání název „Indiáni“ a maskota „náčelníka Wahoo“ nepřichází z pozice lásky a respektu k Indiánům. Proto jsem solidární s americkými Indiány. Moje náboženské cítění je pro spravedlnost, slušnost a soucit ve všech lidských vztazích. Ctím také vaše náboženství i vaše lidská přání.

Mezi organizace, které podporují ukončení rasistických postojů, projevujících se v názvech a maskotech sportovních týmů, jsou Národní vzdělávací asociace, Národní konference křesťanů a židů, Sjedená církev křesťanů, Sjedené metodické církve, Asociace unitářských univerzalistů, Presbyteriální církve USA, Jižní křesťanská vůdcovská konference, NAACP, Americký židovský výbor. Na základě tlaku veřejného mínění změnila námořnická univerzita jméno týmu z „Náčelníci“ na „Červení jestřábi“ a vysoká škola v Meadawdale nyní používá místo názvu „Náčelníci“ jméno „Individualisté“.

Vyvstávají tu výchovné otázky pro rodiče. Co si myslí Indiáni v Seattlu, když jim řeknou jejich děti že jdou na zápas s týmem „Indiáni“ – Cleveland“? Jaký může být vztah těchto dětí ke karikatuře Indiána – „náčelníka Wahoo“? Co se naučí bílé děti, když spatří toto logo? Budou všechny děti věřit, že jsme jeden národ před Bohem, se svobodou a spravedlností pro všechny? Ne! V dubnu komise Spojených států pro občanská práva doporučila ukončit užívání podobných symbolů a jmen v nedomorodých školách. Poznamenala, že užívání takových symbolů a přebírání původních jmen je zvlášť nevhodné a necitlivé ve světle dlouhé historie násilného přizpůsobování. Američtí Indiáni si vytrpěli dost.

Národní americké konference hledají možnosti, jak změnit výuku na základních, středních i vysokých školách. Školy poskytují prostor, kde se mohou potkávat různé komunity, aby se učily vzájemně respektovat. To nyní potřebujeme pro naše děti. Clevelenský baseballový tým tomuto procesu nepomáhá.

Naše, malá, ušmudlaná...

O čem že je řeč? No prostě volně navazuji na předcházející článek v minulém čísle Poutníka, který se zabýval stavem či rozpoložením naší mysli. Proč zrovna to mne tak zajímá? Protože tam je prvopočátek všeho! Všeho dobrého i zlého. Šťastného i osudového. A je lhostejno jsem-li ateista či bigotní katolík, případně něco mezi tím. Nebo patřím-li k vyznavačům Alláha, či k nějaké jiné sektě. I když stokrát, ba tisíckrát vstoupím do chrámu, synagogy či mešity za účelem účastenství na příslušných obřadech, nezmění to způsob mého uvažování, způsob mého myšlení. Nezmění se mé city a emoce. Snad na chvíli, kdy může být člověk stržen hudbou nebo atmosférou okamžiku. Ale se

stejným chaosem a zmatkem ve své hlavě zase vyjdu ven. Sebelepší kázání mi nepomůže. Dokonce ani sebekrásnější, nejušlechtilejší a to nejduchovnější novoroční předsevzetí!

O toleranci a svobodomyšlnosti v náboženských uskupeních a církvích si stále můžeme jen nechat zdát. To lze nalézt jen u malých ostrůvků procitajících (vědoucích) v obrovském moři nepochopení. Je to nedávno, co přední katoličtí představitelé na Slovensku se postavili proti skvělé myšlence zavést do školní výuky cvičení jógy. Přes pokrok v technice, přetrvává v našem způsobu uvažování středověk.

Pokud si ovšem začneme všímat stavu a obsahu své mysli, může se situace radikálně změnit. A co je nebo může být v naší mysli tak závadného?

Zlost i hněv, vztek, kterému občas podlehneme, když se nám něco nedaří podle našich představ. Zášť. To jsou všechno velmi nepěkné myšlenky a city. O nic lepší to není ani s pýchou. Ta podporuje růst našeho ega. Ale i když se podíváme na opačný pól, tzn. komplexy méněcennosti, nebude o co stát. Ty i ty obsahy mysli jsou nezdravé a konec konců neodpovídají realitě.

Už Ježíš v kázání na hoře nás nabádá, abychom nesoudili. Bez hodnocení si ovšem neumíme svůj život vůbec představit. Mercedes je zřejmě lepší než škodovka, i když jak kdy. Funkční škodovka je lepší než porouchaný mercedes, zejména když k nehodě dojde v zimě na opuštěné silnici někde v lese. Všechno je relativní. Někdo je pracovitý, jiný zase flink. Přesto bychom si měli uvědomovat, že pro skutečně objektivní posouzení stavu věcí máme vždy málo podkladů, a tudíž bychom se měli v zájmu dobré věci vzdát jakéhokoliv odsuzování. Už proto, aby jiní nesoudili nás. Nestavme se samozvaně do role soudce, ale přenecháme toto raději Prozřetelnosti.

Měli bychom být aktivní – tu naši práci za nás nikdo neudělá (i když bychom byli rádi). Zejména tu zaměřenou na očistění vlastní mysli. Vždyť Buddha říká: „Sám si se pošpinil, sám se musíš očistit!“ Jak? Hlídáním vlastních myšlenek. Okamžitým zastavením (nebo aspoň včasným) rozvíjení negativních myšlenek a hovnění si u negativních emocí! A nahrazením něčím vzletnějším. Být si vědom, i když je to někdy hrozně bolestné. Toho je nám zapotřebí. Žádné sebemrškačství, jenom si být vědom, co je také uloženo v našem podvědomí! Jaké haraburdí neslučitelné se zdravým životem!

O nic snazší však není ani vzdát se závidosti a žárlivosti. Může nám v tom pomoci vědomí toho, že každá závistivá myšlenka nás samé odřezává od zdroje energie a inspirace. Proto pokud budeme chtít dosáhnout úspěchu, je třeba přestat se užírat závidostí a spíš se zeptat v duchu na vlastní cestičku k místu na slunci.

Stejně tak je zlé ustavičně se probírat pocity ukřivděnosti. Zneuznaní „geniové“ a další, kteří to myslí vždy a za každých okolností a podmínek s těmi kolem sebe jen a jen dobře, a je jim odpláceno podivným nepochopením. I vy, co trpíte skutečnou křivdou, dopřejte ostatním svobodu v rozhodování (i Bůh nám dopřává svobodu) a nechte pocity křivdy co nejdříve odplynout. Nad hněvem, ale i dalšími negativními emocemi by nemělo zapadnout slunce. To znamená, že nejpozději když člověk uléhá ke spánku, by měl uvolnit, odložit vše, co ho zatěžuje, stresuje, a je negativní (v rozporu s vlastním úsilím a směřováním).

Vyčistit si hlavu a raději zasévat pozitivní a konstruktivní představy, a myšlenky, aby i žeň mohla být uspokojivá a radostná.

Myslíte-li si, že když se utápíte ve strachu, starostech a obavách, že tím nikomu neublížíte, naopak že jste starostliví s ohledem ke svým blízkým a přátelům, hluboce se mýlíte. Ublížíte tím sobě! I těm kolem vás! Navíc, když se vaše obavy naplní, cítíte se tím sami hrozně zaskočení. Ale přece se říká, abychom nemalovali čerta na zeď - abychom nenahlíželi situaci v nejčernějších barvách.

O nějaké duchovnosti nemůže být ani řeči, nemáme-li ve své mysli uklizeno a jasno! K tomu nám konec konců byly dány různé kodexy, abychom měli vytyčen ten základní směr pro správné jednání a konání. Desatero je jen jedním z nich. K poučení nám mohou posloužit i jiné. I když z jiné kulturní oblasti. Jogická ponaučení jsou detailnější. Zkusme se pořádně zamyslet nad jamou a nijamou, kde vystupuje do popředí především nutnost neublížování (ahimsa) ani sobě ani ostatním.

Nezapomínejme na jedno: i podle křesťanské věrouky je Bůh všudypřítomný. Vezmeme-li toto za bernou minci, pak je stále i s námi, působí i v našem organismu, prostupuje i celou přírodou, tedy i tím tzv. „májickým světem a slzavým údolím“, ovlivňuje každý atom, prostor i čas. Jen my sami opomíjíme tuto skutečnost a dáváme prostor představám, po kterých by neměl ani štěknout pes.

No jo, a o čem budeme vlastně přemýšlet, když zaobírání se tímto „černým haraburdím“ nám doposud zabíralo většinu bdělé doby? Zkusme být trochu velkorysí a svou mysl využít pro blaho všech. Modlitba za někoho je dobrý počátek. Ale myšlení a snění o lepší společnosti, o lepší budoucnosti planety, bez agresivity, podvodů atd. může být prospěšnější než roznášení drbů, špatných zpráv, děsivých prognóz a malování čertů na zeď. Proto si velmi cením Shakti Gawain, která našla nové možnosti a náplň pro svou mysl a nabízí ji každému. Zkuste si přečíst některou z jejích knih, určitě to nebude pro vás ztráta času, ale najdete nové inspirace, které ovšem lze sbírat na každém kroku.

Josef Hepp

VĚČNÝ PROBLÉM LÁSKY

recenze

Richard A. Kellaway: **THE TRYING OUT**

Dept. of Publications Unitarian Universalist Association, 15 Beacon Street, Boston,
Mass. 02 108 – 1967

Richard A. Kellaway, který nám tuto knížečku věnoval, byl unitářským duchovním ve First Unitarian Church v New Bedfordu, ve státě Massachusetts. Ta obsahuje 35 jeho

kázání, která by nám mohla být velmi dobrou pomůckou pro duchovní semináře a k povzbuzování mladých adeptů. Jenom kdyby! Jenom kdyby se naši mladí členové více učili anglickému jazyku.

Obnovujeme proto výzvu, aby se přihlásili ti, kteří by měli zájem o společné čtení anglických článků a kázání z anglické literatury, kterou dostáváme každý měsíc. Kroužek by vedl bratr M. Mikota.

I tato útlá knížečka kázání reverenda Dicka Kellawaye, našeho dobrého přítele, by mohla být čtena v anglickém kroužku. Je totiž plná dobrých nápadů.

Zjistil jsem, že reverend Kellaway se také zabýval tím věčným problémem – láskou. I tím co lidé za lásku jenom považují, a co láskou ve skutečnosti vůbec není. Často je to jenom vypočítavost, profesionální chování, nebo také sebeláska.

Pravá láska totiž vyžaduje oddanost! Přemýšlejme o tom! Můžete nám napsat vaše názory a postřehy.

M. M.